

SHRNUTÍ VÝVOJE FINANČNÍHO TRHU V ROCE 2021

Makroekonomická situace	Hrubý domácí produkt v souvislosti s oživením po pandemii COVID-19 vzrostl o 3,3 %, což přibližně odpovídalo vývoji například v Německu či na Slovensku. Čisté vývozy působily jako jediná složka proti růstu HDP. Index spotřebitelských cen, podobně jako jinde ve světě, vzrostl, a to na 3,8 %. Míra nezaměstnanosti se nepatrně zvýšila na 2,8 %, nicméně byla nadále nejnižší v celé EU. Hospodaření vládních institucí vykázalo opět deficit přibližně 6 % HDP, což se odrazilo v růstu míry zadlužení o 4,2 p. b. na 41,9 % HDP.
Měnová politika a devizový trh	ČNB přistoupila v souvislosti se sílícími inflačními tlaky jako jedna z prvních centrálních bank ve vyspělém světě ke zvýšení měnověpolitických sazeb. Dvoutýdenní repo sazba razantně vzrostla z 0,25 % na 3,75 % p. a. Průměrný kurz české koruny vůči euru mírně posílil na 25,6 CZK/EUR.
Umístění prostředků na finančním trhu	Objem prostředků umístěných na finančním trhu vzrostl o 7,9 % na 8,1 bil. Kč, což přibližně odpovídalo průměrnému tempu růstu v horizontu posledních 5 let. V absolutním vyjádření meziročně opět nejvíce vzrostly vklady u úvěrových institucí (o 339,5 mld. Kč), které tvořily přibližně dvoutřetinový podíl na celkových prostředcích. Z hlediska vývoje struktury umístění prostředků vzrostl od konce roku 2016 nejvíce podíl prostředků spravovaných v investičních fondech, a to o 2,5 p. b. na 12,0 %.
Struktura úspor domácností	Objem úspor domácností umístěných v rámci produktů či nástrojů finančního trhu se zvýšil o 7,4 % na téměř 5,4 bil. Kč. Nejvyššího meziročního absolutního nárůstu (o 147,8 mld. Kč) opět dosáhly, stejně jako během posledních 5 let, netermínované vklady, a staly se tak produktem, který oproti konci roku 2016 nejvíce navýšil svůj podíl na celkových úsporách domácností, a to na 53,0 %. Nejvyšší meziroční tempo růstu vykazaly prostředky domácností umístěné v investičních fondech, a to o 25,7 %, což současně představovalo i jejich nejvyšší meziroční relativní nárůst za posledních 5 let.
Zadlužení domácností	Zadlužení domácností vzrostlo o 9,5 % na 2,1 bil. Kč, a to především kvůli růstu úvěrů na bydlení (o 11,1 %). Podíl těchto úvěrů na celkovém zadlužení tak opět vzrostl a ke konci roku dosáhl 75,7 %. Relativní míra zadlužení domácností vztahená k HDP opět mírně vzrostla (o 0,8 p. b. na 34,6 %), ve srovnání se zbytkem EU však zůstala spíše nižší.
Subjekty finančního trhu	V počtech subjektů nedošlo v jednotlivých sektorech k výrazným změnám, s výjimkou výrazného poklesu počtu pojišťovacích zprostředkovatelů. V hlavním sektoru úvěrových institucí ukončily činnost dvě pobočky zahraničních bank. Dále bylo zrušeno oprávnění k činnosti dvěma subjektům. Wüstenrot hypoteční banka a.s. byla sloučena s MONETA Money Bank, a.s. a z trhu odešlo i Československé úvěrní družstvo. V sektoru pojišťoven ukončilo činnost pět subjektů a naopak zahájily činnost dvě pobočky zahraničních pojišťoven. Počet penzijních fondů se zvýšil o tři.
Bankovní sektor	Bankovní sektor (včetně stavebních spořitelen) zaznamenal růst aktiv o 7,3 % na 8,6 bil. Kč a již tradičně potvrdil svoje dominantní postavení na českém finančním trhu. Celkový kapitálový poměr, jakožto klíčový faktor odolnosti sektoru, setrval poblíž dlouhodobě nejvyšších hodnot, a to 23,5 %. Hospodářský výsledek před zdaněním vzrostl téměř o 50 % na 85,9 mld. Kč, a významně se tak přiblížil zpět k úrovním dosahovaným před pandemií COVID-19, a to zejm. kvůli poklesu ztrát ze znehodnocení v kontextu opětovně klesajícího podílu nevykonných úvěrů.
Úrokové sazby	Zvýšení měnověpolitických sazeb ČNB v 2. pololetí 2021 se do konce roku v růstu průměrných ročních clientských sazeb vkladů i úvěrů významněji neprojeвило. V případě vkladů domácností i nefinančních podniků opět došlo k mírnému poklesu, zejm. v důsledku vývoje v 1. pololetí 2021. Průměrné roční úročení úvěrů se pohybovalo opět poblíž dlouhodobě minimálních úrovní s výjimkou nefinančních podniků, kde došlo k mírnému růstu (o 0,1 p. b.).
Vklady a úvěry	Objem clientských bankovních vkladů se zvýšil o 6,6 %, což znamenalo meziroční zpomalení dynamiky růstu. Za uplynulých 5 let vzrostly vklady o 46,1 % na historicky nejvyšší hodnotu 5,5 bil. Kč. Meziroční tempo růstu clientských bankovních úvěrů se

zvýšilo na 7,0 % a objem úvěrů dosáhl historického maxima ve výši 3,8 bil. Kč. Podíl nevýkonných úvěrů klesl o 0,4 p. b. na 2,4 %, tj. nejnižší úroveň od roku 2002. Poměr klientských vkladů ke klientským úvěrům v bankovním sektoru se výrazněji nezměnil (143,0 %) s tím, že v rámci EU jeho úroveň opět patřila k nejvyšším.

Hypoteční trh

Aktivita na hypotečním trhu mírně poklesla, neboť bylo poskytnuto o 9,2 % méně hypotečních úvěrů v celkové výši 888,7 mld. Kč. Poklesl však jen segment hypotečních úvěrů na nebytové nemovitosti a ostatní účely, zatímco dominantní úvěry na bytové nemovitosti vykázaly výrazný 9% růst na rekordních 644,2 mld. Kč. Z tohoto objemu tzv. čistě nové hypoteční úvěry (bez refixací a refinancování) poskytnuté obyvatelstvu vzrostly o 69,7 % na taktéž rekordních 367,9 mld. Kč. Celkový objem nesplacených hypotečních úvěrů se rovněž meziročně zvýšil o 9,4 % na cca 2,4 bil. Kč, což za posledních 5 let znamenalo téměř 60% růst v segmentu bytových nemovitostí a více než dvojnásobek v případě nemovitostí nebytových.

Stavební spořitelny

Stavební spořitelny uzavřely 450 tis. smluv o stavebním spoření a 68 tis. úvěrových smluv, což představovalo nárůst o 23,9 %. Objem nově poskytnutých úvěrů se silně zvýšil o 68,0 % na 109,8 mld. Kč, což znamenalo nejvyšší hodnotu v historii stavebního spoření. Celkový objem nesplacených úvěrů vzrostl o 8,8 % na rekordních 319,3 mld. Kč. Naspořená částka třetím rokem mírně vzrostla (o 1,0 %) a dosáhla 366,3 mld. Kč. Podíl vkladů domácností u stavebních spořitelén na jejich celkových vkladech u úvěrových institucí se však snížil na nejnižší hodnotu v historii stavebního spoření, a to 10,7 %. Podíl úvěrů k naspořené částce se zvýšil o 6,3 p. b. opět na historicky nejvyšších 87,2 %. Stát vyplatil na přímé státní podpoře 4,2 mld. Kč.

Družstevní záložny

Celková bilanční suma sektoru družstevních záložen poklesla o 9,0 % na 9,1 mld. Kč a stejně jako v předchozích 2 letech tvořila jen 0,1 % aktiv všech úvěrových institucí. Podíl nevýkonných úvěrů poklesl o 2,8 p. b. na 26,2 %. Celkový kapitálový poměr se sice snížil na 24,4 %, jednalo se však o jeho stále nadprůměrnou hodnotu v rámci posledních 5 let. Družstevní záložny jako celek dosáhly poprvé od roku 2016 kladného výsledku hospodaření před zdaněním, a to ve výši 50,7 mil. Kč.

Nebankovní poskytovatelé financování

Bilanční suma sektoru nebankovních poskytovatelů financování stagnovala, její výše 420,2 mld. Kč se rovnala cca 5 % bankovního sektoru. Objem poskytnutých půjček se mírně zvýšil o 0,7 % na 324,8 mld. Kč, nicméně růst zaznamenal jen jediný dílčí segment, a to faktoringové a forfaitingové společnosti. Ten navýšil půjčky o 26,6 %. Oproti tomu společnosti finančního leasingu zaznamenaly 1,4% snížení objemu poskytnutých půjček a společnosti ostatního úvěrování vykázaly pokles o 0,6 %.

Regulovaný a mimoburzovní trh

Hlavní český akciový index PX vzrostl o 38,8 % na 1 426,0 bodů, tj. o polovinu více než index eurozóny. Objem burzovních obchodů vzrostl o 15,1 % na 154,7 mld. Kč především díky růstu cen akcií, které tvořily 90,8 % zobchodovaného objemu. Objem obchodů v rámci RM-S, který se zaměřuje především na drobné investory, vykázal růst o 5,9 % na 4,8 mld. Kč.

Dlouhodobé dluhopisy nefinančních podniků

Celkový objem dlouhodobých dluhopisů emitovaných nefinančními podniky druhý rok v řadě klesl (o 8,9 %) na 317,7 mld. Kč, k čemuž vedl meziroční nárůst úrokových sazeb, doznívající nejistota v důsledku pandemie COVID-19 a částečné vyčerpání potenciálu pro další růst kvůli dynamice dosažené v předchozích letech.

Obchodníci s cennými papíry a správa aktiv

Objem aktiv nebankovních obchodníků s cennými papíry klesl o 16,0 % na 24,9 mld. Kč a po předchozích 2 letech růstu se vrátil na úroveň z konce roku 2018. Objem majetku svěřený správcům aktiv vzrostl o 10,6 % na celkových 1,8 bil. Kč. Tempo meziročního růstu tak bylo přibližně o polovinu vyšší než průměr od konce roku 2016.

Investiční fondy

Růst cen aktiv na světových finančních trzích a rovněž čistý přítok investic klientů se promítly do téměř 21% růstu objemu obhospodařovaného majetku v investičních fondech, který dosáhl rekordních 889,5 mld. Kč. Z toho fondy kvalifikovaných investorů rostly rychleji (o 24,6 % na 181,9 mld. Kč) než sektoru dominující fondy kolektivního investování (o 20,0 % na 707,6 mld. Kč). Z hlediska umístění prostředků do jednotlivých druhů podílových fondů došlo v případě domácích fondů k dalšímu nárůstu podílu

smíšených fondů (o 2,5 p. b. na 46,0 %) a k poklesu podílu fondů dluhopisových (o 5,0 p. b. na 22,2 %). Mezi zahraničními fondy svůj podíl výrazně posílily fondy akciové (o 5,8 p. b. na 40,1 %), a to na úkor fondů dluhopisových (pokles o 3,5 % na 19,4 %) a strukturovaných (pokles o 2,4 % na 7,2 %).

Pojišťovny

Hrubé předepsané pojistné navázalo na rostoucí trend započatý před 5 lety, když se zvýšilo o 6,9 % na 179,6 mld. Kč. Celkové posílení sektoru bylo taženo segmentem neživotního pojištění (nárůst o 10,1 %). Životní pojištění naopak stagnovalo, neboť došlo k mírnému snížení o 0,3 %. Celkový počet pojistných smluv se zvýšil o 7,1 % na 30,4 milionu. Počty nově uzavřených smluv také vzrostly (o 6,1 %), a to jak v segmentu neživotního pojištění (6,1 %), tak v oblasti životního pojištění (6,6 %).

Penzijní připojištění a doplňkové penzijní spoření

Celkový počet účastníků III. penzijního pilíře se zvýšil o 0,4 % na 4,44 mil. osob, což představovalo dosud nejvyšší relativní i absolutní meziroční nárůst od reformy soukromého penzijního systému z roku 2013. Objem prostředků účastníků se zvýšil o 7,4 % na 566,7 mld. Kč, přičemž průměrný měsíční příspěvek účastníka vzrostl na 781 Kč v rámci penzijního připojištění a na 829 Kč v případě doplňkového penzijního spoření. Podíl smluv s příspěvkem zaměstnavatele vykázal nárůst o 0,5 p. b. na 24,0 %. Celková přímá státní podpora vyplacená účastníkům III. penzijního pilíře činila 7,6 mld. Kč. Ke konci roku většina účastnických fondů s dynamickými a vyváženými strategiemi svými výnosy překonala průměrnou roční míru inflace, naopak žádný z povinných konzervativních účastnických fondů ani transformovaných fondů nenabídl zhodnocení přesahující úroveň růstu cenové hladiny.

Legislativa finančního trhu

Byly přijaty novely zákona o ČNB, zákona o bankách a zákona o ozdravných postupech a řešení krize. Na evropské úrovni byly schváleny předpisy týkající se řešení krize ústředních protistran, benchmarků, oživení kapitálových trhů, řešení rizik spojených s úvěry v selhání a panevropského osobního penzijního produktu. Projednávanými tématy byl balíček pro oblast digitálních financí, spotřebitelské úvěry, evropské zelené dluhopisy, balíček zahrnující revizi směrnice Solventnost II a nastavení ozdravných postupů a řešení krize u pojišťoven a zajišťoven, implementace standardu Basel III a balíček dalších návrhů k unii kapitálových trhů.